

Ik heb den handschoen, der compagniesinstructie toegeworpen, opgeraapt en, wil DAGOBERT mij de eer aandoen nogmaals een lans met mij te breken, steeds zal hij mij gereed vinden de rechten mijner schoone in dit strijdperk of elders te verdedigen.

SYLPHAX.

PLANKWEGEN EN BALKBRUGGEN,

als hulpmiddelen tot verbetering van de gemeenschap voor infanterie in de stelling van *Amsterdam*.

(Met schetsen op plaat I.)

Tot de eischen, waaraan een goede verdedigingsstelling behoort te voldoen, moet zeker ook worden gerekend het aanwezig zijn van een voldoende aantal gemeenschapsmiddelen, niet zoozeer tusschen de verschillende deelen der eigenlijke lijn van verdediging, als voornamelijk tusschen deze en de hierachter opgestelde (gedislokeerde) ondersteuningstroepen en reserves.

In het open veld zal daarom bij het tot verdediging voorbereiden van een stelling de aandacht evenzeer op de communicatiën *achter*, als op het vrije uitzicht en schootsveld *vóór* het front zijn gevestigd en getracht worden, door het maken van zg. *colonne-wegen*, in het gemis van eerstgenoemde te voorzien.

Waar nu het terrein achter de verdedigingslijn in het algemeen begaanbaar is, komt het maken van die wegen voornamelijk neer op het verbreed en verbeteren van landwegen, het versterken van te zwakke bruggen, c. q. het maken van dammen in slooten en greppels, het afsteken van te steile randen langs holle dwarswegen, het maken van opritten tegen dijken of opgehoogde wegen, en waar heggen, bosschen of korenvelden de beweging van ondersteuningstroepen en reserves hinderen, op het maken van meer of minder breede openingen en banen daardoor.

In den regel zal men dergelijke communicatiën achter eene verdedigingsstelling in het open veld voor de drie wapens bruikbaar kunnen maken, al moeten ook daár, wegens gemis aan tijd of materialen, sommige overgangen, bijv. hulpbruggen, alleen voor infanterie worden ingericht.

Geheel anders wordt dit, waar, zooals in een groot deel van Noord- en Zuid-Holland en vooral in de omgeving der hoofdstad, het terrein zelf de noodige vastheid mist om door bereden troepen te worden gebruikt. Deze moeten hunne bewegingen daar tot de bestaande wegen en tot de dijken

langs rivieren en boezemwateren beperken en slechts bij uitzondering zullen zij van het terrein daarbuiten gebruik kunnen maken (1).

Zelfs voor infanterie is het zeer doorsneden en veenachtig terrein aldaar slechts in zeer beperkten zin bruikbaar te noemen, daar zelfs enkele manschappen zonder hulpmiddelen daar zeer in hunne bewegingen worden belemmerd.

Een blik op de chromo-topographische kaart is voor hen, die het bedoelde terrein niet uit eigen aanschouwing kennen, voldoende om zich van de waarheid van het voorgaande te overtuigen. Namen als die van »Waterland» en »Eilandspolder» wijzen er al op, dat men hier met terreinen te doen heeft, die de eigenaardigheden zoowel van water als van land bezitten en waar het scheppingsgebod »dat de wateren in ééne plaats vergaderd worden» (2) slechts zeer onvolledig tot uitvoering is gekomen.

Om nu bij eene verdediging van stellingen, hetzij tijdelijke, hetzij permanente, in zulk terrein de ondersteuningstroepen en reserves zonder veel tijdverlies naar de lijn van verdediging te kunnen doen oprukken, zal het maken van verbindingswegen en van de hierin noodige overgangsmiddelen over slooten en vaarten, tusschen de opstellingsplaatsen van die troepen-deelen en het front der stelling, in ruimen zin noodig zijn.

Evenwel zullen die hulpwegen, met uitzondering van die door terreinen van voldoende vastheid, in den regel slechts voor infanterie kunnen ingericht worden, daar de arbeid, welke noodig zou zijn om hen ook voor zware voertuigen, bijv. veldgeschut, met hunne bespanningen bruikbaar te maken, te aanzienlijk zou zijn en de daartoe vereischte grondstof — voornamelijk zand — bij het in staat van verdediging brengen niet meer in voldoende hoeveelheid zal zijn aan te voeren.

Maar zelfs om zulke hulpwegen in het Amsterdamsche veenterrein op den duur voor infanterie bruikbaar te doen blijven en deze gelegenheid te geven de talrijke, breede, tot den rand met water gevulde slooten met zeer week bodem te passeeren, zal men tot bijzondere hulpmiddelen zijn toe-vlucht moeten nemen.

Men denke bijv. aan een te maken verbindingsweg van den noordelijken ringdijk van de *Wijde Wormer* nabij het stoomgemaal van dezen polder, naar den zuidelijken ringdijk van de *Beemster*, ongeveer tegenover den *Middenweg* (door de *Beemster*) of van *Zuiderwoude* naar den *Zuiderzeedijk* benoorden *Uitdam*, of ook van het midden van het dorp *Assendelft* in westelijke richting naar den *Assendelftschen* dijk, welke verbindingen voor de verdediging noodig zouden kunnen zijn.

Om nu zulke uitsluitend voor infanterie-afdeelingen van kleine sterkte,

(1) Dit kan o. a. het geval zijn in de droogmakerijen, hoewel de vele natte slooten, welke hierin steeds voorkomen, dat terrein toch slechts tot rust- of rendez-vous-plaats voor bereiden troepen, geenszins voor beweging van deze, eigent.

(2) Genesis I, vers 9.

zonder voertuigen of bereden officieren en ordonnansen, bestemde korte verbindingswegen met betrekkelijk weinig materialen en in betrekkelijk korten tijd aan te leggen, zou de in fig. 7, plaat I voorgestelde constructie van *plankwegen* toegepast kunnen worden, waarbij 2,5 à 4 M. lange en 0,2 à 0,3 M. breede planken met elk einde zijn gevat tusschen twee ijzerdraden *a, a*, die beurtelings onder en boven de planken komen, zoodat de draden elkander telkens tusschen de planken kruisen (1). De over de plank gaande draad wordt met een krammetje daarop bevestigd om te verhinderen dat het einde der plank tusschen de ijzerdraden uitschiet.

De afstand tusschen de planken zal slechts weinige centimeters mogen bedragen om te voorkomen, dat de voet er tusschen geraakt bijv. bij duisternis of wanneer in gesloten formatie erover gemarcheerd wordt. Daar de planken over de volle lengte op den grond rusten, zullen daarvoor en voor het ijzerdraad de kleinste dikten reeds voldoende zijn.

Voor het vormen van een overgangsmiddel over weteringen, vaarten en slooten kan hetzelfde systeem, doch met zwaardere materialen, toegepast worden, door in plaats van planken, balken van 20 à 30 cM. middellijn en 3,5 à 5 M. lengte, en in plaats van ijzerdraad, ijzerdraadtouw te nemen (fig. 8.)

Indien balken van droog dennenhout gebruikt worden, zooals in zeer groot aantal voorhanden zijn bij de houtzaagmolens te *Edam*, *Purmerend* en aan *de Zaan*, bezitten twee balken voldoende drijfvermogen om één gewapend man te dragen, terwijl het draagvermogen van zulk een balkbrug nog kan worden verhoogd door dekplanken volgens de as der brug op de balken te spijkeren en door het spannen en verankeren van de ijzerdraadtouwen op beide oevers aan boomen of in te graven balken.

Om het te sterke schommelen bij eenigszins groote lengte tegen te gaan zullen eenvoudige jukken onder de ijzerdraadtouwen gesteld kunnen worden, ten minste indien het niet noodig is de brug dikwijls om te zwaaien tot het doorlaten van schuiten.

De materialen en gereedschappen voor de hierbedoelde plankwegen en balkbruggen zijn binnen de stelling van Amsterdam in ruime mate voorhanden, terwijl de samenstelling zóó eenvoudig is dat die zonder speciale oefening aan de bezettingstroepen kan worden toevertrouwd.

NELEMANS.

Amsterdam, Nov. '93.

(1) *Rijshout* voor het maken van wegen door het slappe veenterrein zal slechts in geringe hoeveelheid zijn te bekomen; bovendien vereischt dat veel meer arbeid en is bij duisternis minder goed van het nevenliggend terrein te onderscheiden en moeilijker te begaan dan planken. De grootere duurzaamheid van rijshout boven planken is voor tijden van oorlog van ondergeschikt belang.